

Oppholdsforbud som et ledd i å forebygge ordensforstyrrelser i Oslo sentrum

*Med særlig vekt på langvarige oppholdsforbud etter
straffeprosessloven § 222 a*

En juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2017

Kand.nr: 397 og 630

Antall ord: 8174

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	2
1.1 FORORD	2
1.2 PROBLEMSTILLING.....	3
1.3 METODE.....	3
1.4 AVGRENSNING OG BEGREPSAVKLARING	4
2.0 BESTEMMELSER SOM HJEMLER OPPHOLDSFORBUD	6
2.1 POLITILOVEN § 7.....	6
3.0 STRAFFEPROSESSLOVEN § 222 A	9
3.1 ORDLYDEN I BESTEMMELSENS FØRSTE TIL TREDJE LEDD	10
3.2 BESTEMMELSENS PLASSERING	10
3.3 HVORFOR BESTEMMELSEN KOM OG UTVIKLING AV DEN.....	10
3.4 FORHOLDSMESSIGHETSKRAVET	11
3.5 FORHOLDET TIL MENNESKERETTIGHETENE.....	12
3.6 FØRSTE LEDD - MATERIELLE VILKÅR.....	13
3.6.1 "Grunn til å tro" – Beviskravet.....	13
3.6.2 "Straffbar handling" - Bokstav a.....	15
3.6.3 "Ordensforstyrrelser som er særlig belastende" - Bokstav d.....	15
3.7 "NÆRMERE AVGRENSET KRETS AV PERSONER" - HVEM FORBUDET ER MENT Å BESKYTTE.....	16
3.8 "BESTEMT STED" - FORBUDETS GEOGRAFISKE UTSTREKNING	19
3.9 "BESTEMT TID" – FORBUDETS VARIGHET.....	23
3.10 BRUDD PÅ FORBUDET	23
4.0 OPPSUMMERING	25
5.0 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	25
6.0 LITTERATURLISTE	26
6.1 LOVER.....	27
6.2 FORSKRIFTER, INSTRUKSER OG DIREKTIVER (BØR KANSKJE SKRIVE NOE ANNET HER?).....	27
6.3 FORARBEIDER	27
6.4 RETTSAVGJØRELSER.....	28
6.5 BØKER.....	29
6.6 ARTIKLER OG TIDSSKRIFT.....	29
6.7 RAPPORTER.....	29
6.8 NETTSTEDER	30

1.0 Innledning

1.1 Forord

Politiets oppgaver er mange. Disse framkommer blant annet i politiloven § 2 og politiinstruksen § 2-2. En oppgave er å forebyggende kriminalitet og andre krenkelser av orden og sikkerhet i det offentlige rom¹. Dette arbeid skal ifølge politiloven § 1 bidra til å fremme og forsterke borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelig velferd for øvrig. Tryggheten til enkeltindivider og samfunnet som helhet skal sikres på best mulig måte, både objektivt og subjektivt²; at individer faktisk blir mindre utsatt for overgrep³, samtidig som de selv føler seg trygge.

De mange servicetilbudene i Oslo sentrum er ment å være sosiale og kulturelle goder for alle borgere. Likevel blir det å oppholde seg i bysentrum på kveldstid forbundet med utrygghet for mange. Politiet og deres samarbeidspartnere bruker mye tid og ressurser på å forhindre vold og ordensforstyrrelser forbundet med uteliv. Dette for å sikre at allmennheten kan ferdes trygt i det offentlige rom, også på nattestid⁴. Tall fra levekårsundersøkelsen 2015 fra Statistisk sentralbyrå viser at det samlet sett har vært en nedgang i antall ofre for vold og trusler. Likevel skjer en stor andel av disse overtredelsene mot menn fortsatt på offentlige steder på nattestid i helger, og ofte av en ukjent gjerningsperson som er påvirket av rusmidler⁵.

Voldshendelser og andre uheldige forhold skjer i følge Myhre Lie (2015) ofte ved skjenkesteder og som følge av alkoholinntak⁶. Det samme viser en rapport fra Sør-Trøndelag politidistrikt⁷. Det er også størst andel av vold, ordensforstyrrelser og ran i den delen av Oslo sentrum med flest serveringssteder og størst uteliv⁸. Området gir derfor de største utfordringene for politidistriktet⁹.

Dette fikk vi erfare i vårt praksisår ved Sentrum politistasjon i Oslo. Mange oppdrag på kvelds- og nattestid i helgene dreide seg om ordensforstyrrelser og oppdrag relatert til utelivsproblematikk. På bakgrunn av etterretningsinformasjon om utelivets problemområder,

---

¹ Politiloven § 2, pkt. 2

² Auglend m.fl. (2010), s. 195

³ Både straffbare og ikke straffbare krenkelser

⁴ Myhre Lie (2015), s. 239

⁵ Utsatthet og uro for lovbrudd, levekårsundersøkelsen 2015

⁶ Myhre Lie (2015) s. 239

⁷ Sør-Trøndelag politidistrikt (2010). Vold i midtbyen 2010: Politiet. Hele 47 prosent av alle voldssaker registrert i Midtbyen i Trondheim sentrum i 2009 skjedde på et utested, og et stort antall av disse på nattestid i helger utført av ruspåvirkede gjerningspersoner

⁸ Bråkmakere stenges ute fra byen. Oslo politidistrikt (2014)

⁹ Oslo 2022, s. 5

ble ett av fokusene å bortvise såkalte ”bråkmakere” fra sentrum på nattskiftene i helgene. Oppdragene ble derfor ofte løst med bortvisning og oppholdsforbud fra et nærmere avgrenset område i *det funksjonelle sentrum*¹⁰ av Oslo, i inntil 24 timer. Forbud som dette hjemlet vi i politiloven § 7. Etter vår erfaring ble oppdragene løst på denne måten, fremfor innbringelse til arrest, på grunn av mangel på ressurser og spørsmålet om forholdsmessighet. Det ble også gjort i et forebyggende øyemed for å avverge eller unngå videre ordensforstyrrelser og voldsrelatert kriminalitet.

På helgeparolen ble det også gjennomgått hvilke personer som hadde et såkalt besøks-/oppholdsforbud i hele eller deler av *det funksjonelle sentrum* av Oslo. Vi ble fortalt at disse forbudene hjemles i straffeprosessloven § 222 a, og at dette var et relativt nytt prosjekt som ble prøvd ut på stasjonen. Det var snakk om at disse personene ikke kunne ferdes i Oslo sentrum mellom fredag kveld og søndag formiddag i en periode på flere måneder.

Selv om et slikt tiltak vil være effektivt for å forebygge kriminalitet og ressursbesparende for politiet, er det å bli forbudt opphold i sin egen by i en lengre periode svært inngripende etter vår mening. På bakgrunn av dette og vår manglende kunnskap om hjemmelsgrunnlaget for slike oppholdsforbud, ble vi nysgjerrige på hva som må til for å kunne ilegge mer langvarige forbud av denne typen. Hva skal til for å kunne forby opphold fra et relativt stort område slik som *det funksjonelle sentrum* av Oslo er? Hvilke begrensninger setter rettskildene for omfang og varighet av et slikt inngripende tiltak? Dette er spørsmål vi begge stilte oss selv i praksisåret, og som er bakgrunnen for at vi har valgt dette som tema i en juridisk bacheloroppgave.

1.2 Problemstilling

”Hva skal til for å hindre en person i å ferdes i Oslo sentrum over en lengre periode for å forebygge potensielle ordensforstyrrelser”

1.3 Metode

Siden dette er en juridisk oppgave, har vi benyttet oss av rettskildelære som metode. Dette innebærer å studere ulike rettskilder for å finne juridiske argumenter som svarer på det rettsspørsmålet man tar utgangspunkt i¹¹. I denne oppgaven har vi i hovedsak tatt utgangspunkt i straffeprosessloven § 222 a. Da ordlyden i loven ikke er utfyllende, blant annet med tanke på det geografiske omfanget av et oppholdsforbud, har vi måttet benytte oss av

---

¹⁰ Nærmere definert i kapittel 1.4 i denne oppgaven

¹¹ Blandhol m.fl (2015)

lovforarbeider, rettsavgjørelser og juridisk teori. Vi har valgt å i hovedsak fokusere på lovforarbeider og rettsavgjørelser, da dette er de rettskildene som i de aller fleste tilfeller har størst relevans etter selve lovteksten, og som derfor skal vektes høyest¹². Disse rettskildene har vi funnet gjennom søk i lovdata, samt ved henvendelser til Sentrum politistasjon og Oslo tingrett. Rettskildene vil bli drøftet underveis i oppgaven der de naturlig tilhører. Vi vil gjennom hele oppgaven drøfte vilkår i en kronologisk rekkefølge etter lovens ordlyd.

1.4 Avgrensning og begrepsavklaring

Siden straffeprosessloven § 222 a hjemler mer langvarige oppholdsforbud, er det denne lovbestemmelsen som vil bli drøftet. Likevel vil vi nevne andre bestemmelser som omhandler forbud av samme formål, og da særlig politiloven § 7. Dette for å belyse at slike forbud kan hjemles andre steder enn i den bestemmelsen vi har valgt.

Vi vil ikke se på forbud rettet mot personer under 15 år, og derfor ikke drøfte straffeprosessloven § 222 c som omhandler dette. Når det gjelder geografisk omfang av oppholdsforbud vil vi avgrense dette til forbud i det offentlige rom fordi vår problemstilling tar utgangspunkt i Oslo sentrum. Besøksforbud i eget hjem etter straffeprosessloven § 222 a andre ledd siste setning vil derfor ikke bli drøftet. Videre vil vi i første ledd av hovedbestemmelsen ha størst fokus på alternativ d, som omhandler forbud grunnet ordensforstyrrelser.

”Ordensforstyrrelser” er et skjønnspreget og vagt begrep. Det er vanskelig å finne en konkret definisjon på hva som medfører at den offentlige ro og orden blir krenket. Likevel vil noen typer oppførsel alltid bli sett på som ordensforstyrrelser, slik som bråk, støy og skriking, forsøpling eller tilgrising, slagsmål, forulemping, samt de type straffbare handlinger som er egnet til å skape utrygghet¹³. Vi vil fokusere på ordensforstyrrelser slik de er definert i straffeloven § 181, og som er relatert til uteliv og ”helgefyll”; bråk og støy, slåssing av mindre alvorlig art, men også vold og trusler.

I straffeprosessloven § 222 a andre ledd vil vi bare ta for oss bokstav a som omhandler oppholdsforbud fra ”et bestemt sted”. Bokstav b er ikke relevant for vår problemstilling.

Begrepene oppholdsforbud og besøksforbud benyttes om hverandre i lovteksten, forarbeider, rettspraksis mv. I straffeprosessloven § 222 a benyttes termen ”besøksforbud”, mens det i kapittelets overskrift brukes både ”oppholdsforbud” og ”besøksforbud”. Det tyder på at

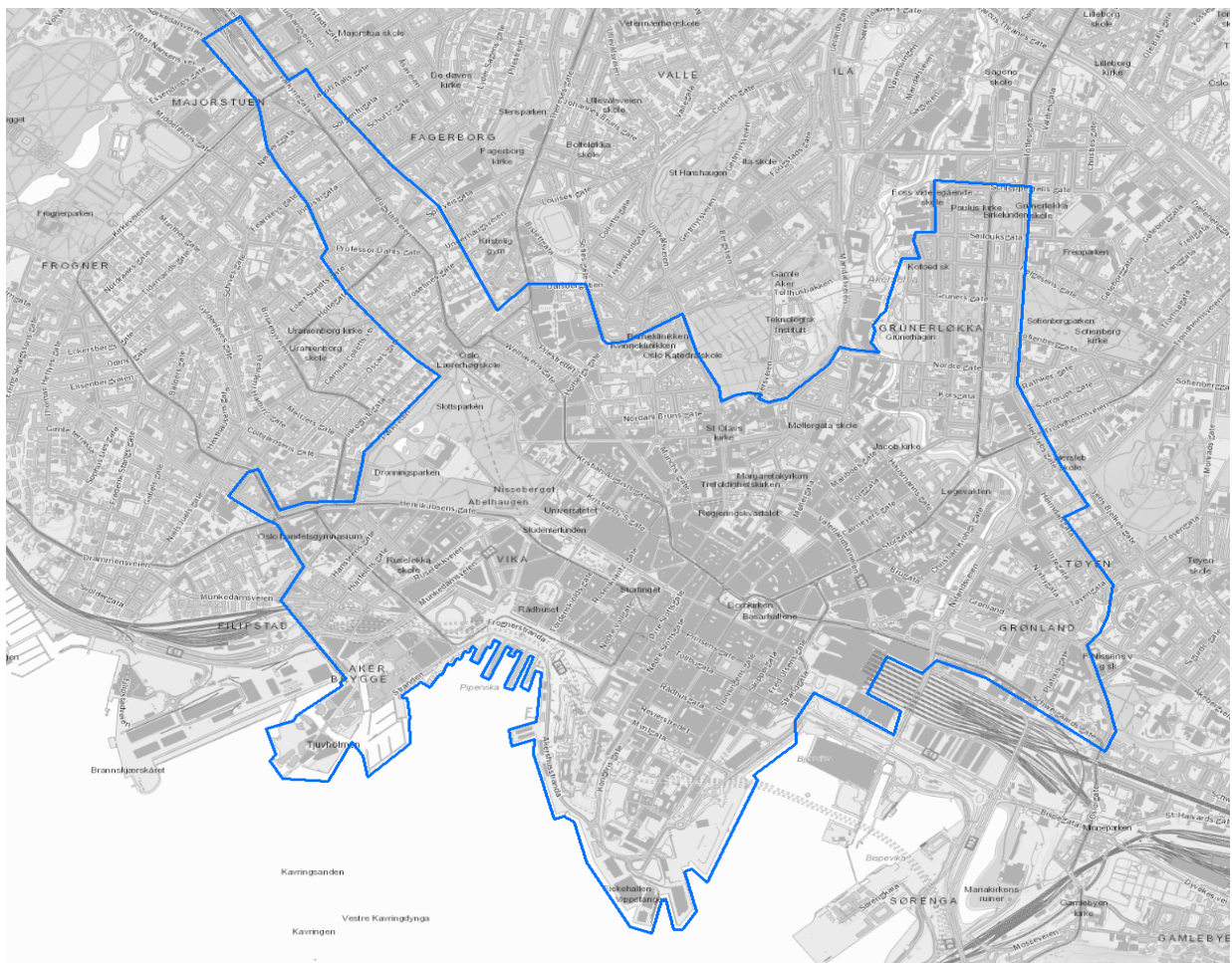
---

¹² Blandhol m.fl (2015)

¹³ Fredriksen & Spurkland (2014), s. 87-90

innholdet i disse to begrepene er tilnærmet likt. Derfor vil begrepene brukes om hverandre også i denne oppgaven.

Når vi i oppgaven bruker begrepet *det funksjonelle sentrum*, vil dette referere til et ”geografisk avgrenset byområde med dominerende innslag av skjenkesteder, møteplasser og handel”¹⁴. Begrepet viser til det offentlige området av en by, der det er størst konsentrasjon av restauranter, barer og utesteder, butikker og andre typer institusjoner som er forbundet med service. Det er også her det er størst konsentrasjon av kollektivtransport¹⁵. Oslo politidistrikt har definert *det funksjonelle sentrum* av Oslo til å være et område på ca. 4,5 kvadratkilometer¹⁶.

Figur 1: Området avgrenset med blå strek viser *det funksjonelle sentrum* i Oslo¹⁷.

¹⁴ Oslo 2022, s. 33

¹⁵ Oslo 2022, s. 33

¹⁶ Areal innhentet fra et av politiets datasystemer (GIS), utført av Einar Martin Wesche, ansatt i Oslo politidistrikt

¹⁷ Kart innhentet fra et av politiets datasystemer (GIS), utført av Einar Martin Wesche, ansatt i Oslo politidistrikt

2.0 Bestemmelser som hjemler oppholdsforbud

Flere lovbestemmelser er i slekt med straffeprosessloven § 222 a på den måten at de også hjemler oppholdsforbud og kan innskrenke borgernes bevegelsesfrihet. Disse er straffeloven § 57, serveringsloven § 16, ekteskapsloven § 92, utlendingsloven § 17, straffeprosessloven §§ 69, 216, 222 b og 222 c, og politiloven § 7. Vi velger å gå litt mer i dybden i politiloven § 7 da denne bestemmelsen er meget sentral i spørsmålet om oppholdsforbud gitt av politiet med det formål å forebygge ordensforstyrrelser. Det er også denne bestemmelsen som etter vår mening oftest brukes av polititjenestepersoner ute på gata for å ilegge forbud om opphold.

2.1 Politiloven § 7

Politoloven § 7 regulerer politiets inngripen i situasjoner for å håndheve den offentlige ro og orden. Etter bestemmelsens første ledd kan politiet gripe inn:

1. For å stanse forstyrrelser av den offentlige ro og orden eller når omstendighetene gir grunn til frykt for slike
2. For å ivareta enkeltpersoners og allmennhetens sikkerhet
3. For å avverge eller stanse lovbrudd

Politiet vil, i situasjoner med ordensforstyrrelser, kunne gripe inn etter alle de tre alternativene i første ledd. Grunnen til det er at en ordensforstyrrelse kan innebære både en uønsket oppførsel, men også et lovbrudd, og i ytterste konsekvens utgjøre en sikkerhetsrisiko for publikum. Likevel er det i slike tilfeller mest treffende å benytte nr. 1, da et vilkår for inngrep etter dette alternativet er at det må foreligge forstyrrelse av den offentlige ro og orden eller frykt for det.

Nr. 1 hjemler inngrep ved pågående ordensforstyrrelser eller når det er objektive holdepunkter for å kunne vurdere at det er en ”konkret og noenlunde nært forstående”¹⁸ risiko for at ordensforstyrrelse vil oppstå, jf. ”grunn til frykt” i lovens ordlyd. En abstrakt risiko er ikke nok, og forstyrrelsene må ikke ligge langt fram i tid¹⁹. I vurderingen av behovet for inngrep må man vektlegge alvorligheten av ordensforstyrrelsen og hvor stor risikoen er for at forstyrrelsen ikke kan forhindres hvis politiet griper inn på et senere tidspunkt²⁰. Inngrep etter politiloven § 7 har, slik vi ser, også en forebyggende hensikt.

---

¹⁸ Auglend m.fl (2010), s. 477

¹⁹ Auglend m.fl. (2010), s. 477-478

²⁰ Fredriksen & Spurkland (2014), s. 91-92

Andre ledd gir en ikke-uttømmende liste over hvordan politiet kan gripe inn i de inngrepssituasjoner første ledd fremlegger. Dette er følgesiden²¹ av paragrafen og sier noe om hvilke handlinger politiet kan pålegge de som for eksempel forårsaker en ordensforstyrrelse i det offentlige rom. En av de alternative handlemetodene som kommer uttrykkelig frem i lovteksten er oppholdsforbud, jf. formuleringen ”forby opphold i bestemte områder”²².

Lovteksten sier ikke noe om geografisk utstrekning av et oppholdsforbud etter politiloven § 7. I et av politilovens forarbeider²³, vises det til en Høyesterettskjennelse²⁴ på dette punktet; Politimesteren i Vest-Finnmark hadde i forbindelse med Alta-aksjonen utferdiget et ferdseisforbud i et område på 300 meter langs begge sider av en trasé for en anleggsvei. Mannen brøt forbudet og ble domfelt på grunn av dette. Han anket saken videre til Høyesterett med den begrunnelse at ferdseisforbudet ikke var hjemlet i lov, og modererte at størrelsen på området ferdseisforbudet gjaldt lå utenfor hva politiet kunne forby. Til dette uttalte Høyesterett at det er klart at politiet må ha mulighet til å utferdige ferdseisforbud i sin oppgave om å opprettholde ro og orden. Videre uttalte Høyesterett at i vurderingen av hvilket område som kan belegges med ferdseisforbud må man ta hensyn til ”terrengets beskaffenhet”²⁵.

Det området ferdseisforbudet gjaldt i denne saken omfattet etter Høyesterett sin mening utvilsomt et område politiet kunne gi ferdseisforbud for. Denne Høyesterettskjennelsen er noen år eldre enn politiloven, og selv om det ikke nevnes av Høyesterett, ble forbudet hjemlet i politiets generalfullmakt²⁶. I Ot.prp.nr. 22 (1994-1995) utalte departementet:

”Sammenfatningsvis gir altså generalfullmakten først og fremst kompetanse til å iverksette forebyggende og gjenopprettende tiltak av ordensmessig karakter. (...). Dette er fullmaktens kjerneområde. Den materielle rammen inkluderer imidlertid også kriminalitetsforebyggende inngrep for å avverge eller hindre konkrete eller nært forestående lovbrudd”.²⁷

Når det gjelder tidsaspektet av ferdseisforbudet i Alta, er dette ikke noe tema i kjennelsen. Høyesterett uttalte imidlertid at politiet som ledd i sin tjenestutførelse må ha anledning til å

---

²¹ Fredriksen & Spurkland (2014), s. 115

²² Politiloven § 7, andre ledd

²³ Ot.prp.nr. 22 (1994-1995), s. 17

²⁴ Rt-1981-679

²⁵ Rt-1981-679, s. 680

²⁶ Generalfullmakten, eller politiets sedvanerett ifm inngrep overfor borgere var tidligere ulovfestet, men ble kodifisert i lov da politiloven kom i 1995.

²⁷ Ot.prp.nr. 22 (1994-1995), s. 17

utferdige ”midlertidige ferdseisforbud”²⁸. Rent språklig vil ”midlertidig” bety et tidsrom av kortere art. Den øverste grensen på varighet som inngår i dette begrepet er uklar og skjønnsmessig.

Verken generalfullmakten eller politiloven av 1995 gir noen klare begrensninger eller konkretisering for varighet og omfang av et oppholdsforbud etter politiloven § 7, annet enn de reglene vi finner i politiloven § 6 om at polititjenesten må være forholdsmessig og nødvendig. Forarbeidene²⁹ gir heller ingen begrensning på dette punktet, annet enn at politiloven § 7 ”bare gir adgang til å ilegge oppholdsforbud av begrenset varighet”³⁰. Dette vil rent språklig også tilsi et tidsrom av kortere art. Om dette temaet uttaler Auglend følgende:

*”Fullmakten i pl. § 7, 1.ledd nr. 1 er ikke generell slik at den gir hjemmel for tiltak av ”varig” karakter for å avverge en mer permanent risiko, eksempelvis som ledd i en aksjon for å fjerne et rusmiljø som over tid har etablert seg og generert ordensproblemer innenfor et avgrenset område. Bestemmelsen knytter seg først og fremst til påkommende situasjoner som krever rask inngripen for å avverge nært forstående krenkelser”.*³¹

Ifølge Fredriksen og Spurkland kan varigheten på et oppholdsforbud etter politiloven § 7 ikke overstige 24 timer³². I Tor Geir Myhrer sin juridiske artikkel konkluderer han også, på bakgrunn av ordlyden i loven, forarbeider, etterarbeider, teori og rettspraksis, at politiloven § 7 vil kunne hjemle et oppholdsforbud på 24 timer, og maksimalt inntil 5 dager. Overgåas denne varigheten, vil man rettssikkerhetsmessig ifølge Myhrer bevege seg inn i et ”juridisk sett urent farvann”³³.

Det kunne vært fristende å benytte seg av langvarige oppholdsforbud etter politiloven § 7 med hensyn på effektiviteten til politiet. Man kunne da ha sluppet å gang på gang gi forbud overfor samme personer på grunn av flere ordensforstyrrelser innenfor et kort tidsrom³⁴. Men effektivitetshensynet må ikke overskygge momentet i legalitetsprinsippet om at det må foreligge en viss grad av klarhet i lovbestemmelsen³⁵. Siden politiloven § 7 ikke skisserer

---

²⁸ Rt-1981-679, s. 2

²⁹ Ot.prp.nr. 85 (1996-1997)

³⁰ Ot.prp.nr. 85 (1996-1997), kapittel 3

³¹ Auglend m.fl. (2010), s. 478

³² Fredriksen & Spurkland (2014), s. 135

³³ Fauchald m.fl. (2006), s. 426 og Myhrer, Tor Geir sin artikkel, s. 426

³⁴ Fredriksen (2014), s. 291

³⁵ Fredriksen (2014), s. 200

hvor lenge forbudet skal kunne gjelde, bør man utvise forsiktighet med å utvide denne varigheten kun med bakgrunn i effektiviteten det ville gitt politiet.

Det finnes lite relevant rettspraksis som angår oppholdsforbud gitt med hjemmel i politiloven § 7. Årsaken til dette kan være at inngrep etter denne bestemmelsen er av en slik kortvarig karakter at de i mindre utstrekning blir objekt for klager fra den forbudet ble ilagt. Klageretten er satt til side når det gjelder inngrep etter politiloven, jf. forvaltningslovforskriften § 30, bokstav a. Dette, sammen med det at polititjenestepersonen selv kan fatte beslutning om oppholdsforbud etter politiloven, og det faktum at bortvisning og oppholdsforbud etter politiloven kun blir ført i politiets operative system (PO), kan samlet også indikere at slike forbud nettopp ikke skal være langvarige eller omfattende.

Sett i lys av lovtekst, forarbeider, rettspraksis og teori er det vanskelig å sette noen øvre grense for hvor langvarig og omfattende et oppholdsforbud etter politiloven § 7 kan være.

Likevel heller alle rettskildene vi har studert i retning mot at forbud hjemlet etter denne bestemmelsen skal være av en relativt kort varighet og helst ikke overstige 24 timer.

Oppholdsforbud som innebærer bortvisning fra *det funksjonelle sentrum* til dagen etter vil derfor kunne gis av polititjenestepersonen dersom en person for eksempel utgjør en risiko for ordensforstyrrelse i Oslo sentrum en lørdagsnatt. Det må foreligge en konkret risiko for at vedkommende sin tilstedeværelse vil skape flere slike forstyrrelser. Videre må omstendighetene ellers være slike at forbudet ikke anses som uforholdsmessig, som for eksempel at vedkommende ikke klarer å ta vare på seg selv, trenger legetilsyn eller bor i det området vedkommende bortvises fra. Det avgjørende i vurderingen av forbudets omfang og varighet vil på bakgrunn av drøftelsen over i hovedsak bygge på om inngrepet tilfredsstillende kravene politiloven § 6³⁶ setter. Med bakgrunn i drøftelsen over, vil politiloven § 7 ikke hjemle mer langvarige og omfattende oppholdsforbud, som er et av hovedelementene i problemstillingen vår.

---

³⁶ Bestemmelsen krever at polititjenesten må være nødvendig og forholdsmessig, og midler av laveste inngripende karakter skal benyttes før sterkere midler brukes

3.0 Straffeprosessloven § 222 a

3.1 Ordlyden i bestemmelsens første til tredje ledd

§ 222 a. *Påtalemyndigheten kan nedlegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at en person ellers vil*

- a) begå en straffbar handling overfor en annen person,*
- b) forfølge en annen person,*
- c) på annet vis krenke en annens fred, eller*
- d) begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person.*

Slikt forbud kan også nedlegges til beskyttelse for en nærmere avgrenset krets av personer. Forbudet kan nedlegges dersom den som forbudet skal beskytte, har begjært det, eller allmenne hensyn krever det. § 170 a gjelder tilsvarende.

Besøksforbudet kan gå ut på at den forbudet retter seg mot, forbys

- a) å oppholde seg på et bestemt sted, eller*
- b) å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person.*

3.2 Bestemmelsens plassering

Straffeprosessloven § 222 a er plassert i straffeprosessens fjerde del, som omhandler tvangsmidler. Tiltak etter denne bestemmelsen er ikke et prosessuelt tvangsmiddel, og skiller seg derfor fra de øvrige paragrafene i lovens 4. del. Det er således ikke noe krav om at oppholdsforbud ilegges i forbindelse med en straffeforfølging eller etterforskning av straffbare forhold³⁷. Oppholdsforbudet i seg selv medfører derfor ikke at personen som ilegges dette får status som siktet. Likevel er et formål med bestemmelsen i etterforskningssammenheng å kunne forebygge straffbare handlinger, og den er derfor klart tilknyttet straffeprosessloven § 226 første ledd bokstav c³⁸.

3.3 Hvorfor bestemmelsen kom og utviklingen av den

Fram til lovendring i straffeprosessloven i 1994 fantes det i følge forarbeidene³⁹ ingen generell bestemmelse i norsk rett som hjemlet ileggelse av besøks- eller oppholdsforbud. På

³⁷ Ot.prp.nr. 33 (1993-1994), s. 50

³⁸ Bjerke m.fl (2011), s. 784. Strpl. § 226 første ledd bokstav c sier at et formål med etterforskning er å finne informasjon som kan "avverge eller stanse straffbare handlinger"

³⁹ Ot.prp.nr. 33 (1993-1994), s. 42

den tiden brukte man blant annet straffeloven § 33⁴⁰ for å forby personer opphold på bestemte steder (kontaktforbud), som et tilleggsvilkår i en strafferettslig reaksjon⁴¹. Da denne ble lite brukt og det ble sett på som nødvendig med en ny generell bestemmelse for slike forbud, ble § 222 a tilføyd til straffeprosessloven i 1994.

Bestemmelsen gir påtalemyndigheten mulighet, når øvrige vilkår er oppfylt, til å forby en person å oppholde seg på et bestemt sted i en periode på opptil ett år. Formålet med den nye bestemmelsen var å øke vern og støtte til kriminalitetsofre⁴² og øke deres trygghet mot trusler, trakassering og vold⁴³. Man ønsket oppholdsforbud som også gjaldt frykt for ikke-straffbare handlinger. I forarbeidene foreslo derfor offerutvalget en ny bestemmelse som kunne gi adgang til å ilegge besøksforbud når det *”på grunn av særlige forhold i den konkrete saken, antas å foreligge risiko for at den forbudet vil rette seg mot, ellers ville begå en straffbar handling overfor, forfølge eller på annet vis krenke den annens fred”*⁴⁴.

Kompetansemyndigheten ble lagt til påtalemyndigheten, på tross av at flere instanser mente at dette var et så inngripende tiltak at retten burde ha kompetansen. Departementets begrunnelse var at det i akutte situasjoner vil være avgjørende for offeret at spørsmålet om forbud blir tatt opp med en gang⁴⁵. I dagens utgave av bestemmelsen blir rettsikkerheten sikret blant annet gjennom at det i bestemmelsens påpekes at saken skal sendes til retten innen fem dager hvis personen forbudet retter seg mot krever dette⁴⁶.

Siden 1994 har bestemmelsen blitt endret flere ganger, jf. forarbeidene⁴⁷. Disse endringene vil bli behandlet videre i oppgaven under overskrifter som omhandler de respektive temaene⁴⁸.

3.4 Forholdsmessighetskravet

Selv om besøks- og oppholdsforbud er forebyggende tiltak og ikke tvangsmidler, vil vilkårene i straffeprosessloven § 170 a også gjelde for besøksforbud. Dette som tilleggsvilkår til de andre vilkårene i bestemmelsen. Årsaken til dette er bestemmelsens plassering⁴⁹. Dette kommer også uttrykkelig fram i bestemmelsens andre ledd tredje punktum, jf. *”§170 a*

---

⁴⁰ Straffeloven av 1992

⁴¹ Ot.prp.nr. 33 (2014-215), s. 41

⁴² NOU 1992:16

⁴³ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002), s. 9

⁴⁴ Ot.prp.nr. 33 (1993-1994), s. 44

⁴⁵ Ot.prp.nr.33 (1993-1994), s. 44

⁴⁶ Straffeprosessloven § 222 a, 7. ledd

⁴⁷ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002) og Prop. 43 L (2014-2015)

⁴⁸ Se kapittel 3.6.1, 3.6.3 og 3.7 i denne oppgaven

⁴⁹ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002), s. 22

gjelder tilsvarende". Oppholdsforbud kan således kun brukes når det *"anses nødvendig og etter sakens art og forhold ellers ikke er et uforholdsmessig inngrep"*⁵⁰.

Straffeprosessloven § 170 a uttrykker både behov- og proporsjonalitetsprinsippet⁵¹. I hvert enkelt tilfelle skal det foretas en interesseveiling på bakgrunn av en helhetsvurdering. Det må vurderes om forbud er nødvendig og om forbudets utstrekning med hensyn til de det skal verne og saken alvorlighetsgrad veier tyngre enn de ulempene forbudet måtte medføre for den det nedlegges overfor⁵². Momenter som kan være sentrale i denne vurderingen vil ifølge forarbeidene være risikoen for at overgrep vil forekomme, alvorlighetsgraden av overgrepet det er snakk om, og alderen til den som krenkes⁵³.

I en Høyesterettskjennelse⁵⁴ fra 2004 som gjaldt besøksforbud, ble lagmannsrettens kjennelse opphevet på grunn av manglende forholdsmessighetsvurdering. Høyesterett kunne derfor ikke kontrollere om straffeprosessloven § 222 a var blitt tolket på riktig måte. Dette understreker i likhet med lovens ordlyd og bestemmelsens plassering viktigheten av å foreta en forholdsmessighetsvurdering med tanke på om oppholdsforbud skal nedlegges, og i så fall dets omfang. Denne vurderingen vil bli drøftet mer utfyllende underveis i oppgaven.

3.5 Forholdet til menneskerettighetene

I grunnloven § 92 fremkommer det at styresmaktene i Norge skal trygge og respektere menneskerettighetene slik de er fastsatt i grunnloven og i traktater som omhandler menneskerettighetene som Norge er bundet til, deriblant Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen (EMK).

Etter EMK fjerde tilleggsprotokoll artikkel 2 nr. 1 fremgår det som hovedregel at borgere skal ha rett på bevegelsesfrihet i landet sitt. På bakgrunn av denne bestemmelsen alene ville oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222 a vanskelig vært lovlig, da dette kan innebære en viss berøvelse av en persons bevegelsesfrihet. Bevegelsesfriheten kan imidlertid begrenses med hjemmel i lov hvis det i et demokratisk samfunn, slik som Norge, for eksempel vil kunne opprettholde orden i samfunnet, avverge kriminalitet, skade på liv og helse eller krenkelser mot andres friheter og rettigheter, jf. EMK fjerde tilleggsprotokoll art. 2, nr. 3 og 4.

---

⁵⁰ Straffeprosessloven § 170 a

⁵¹ Auglend m.fl. (2010), s. 484-485

⁵² Ot.prp.nr.109 (2001-2002), s.20

⁵³ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002), s. 45

⁵⁴ Rt-2004-988, avsnitt 19

Oppholds- og besøksforbud slik de er hjemlet i straffeprosessloven § 222 a må ses som et tiltak det kreves at de statlige myndighetene i Norge skal kunne utføre i forbindelse med blant annet kriminalitetsforebygging. Siden bestemmelsen er nedskrevet i lov og det påpekes i selve paragrafen at det må tas en vurdering på om forbudet er nødvendig og forholdsmessig, er den således i samsvar med EMK fjerde tilleggsprotokoll artikkel 2 nr. 3 og 4. Det poengteres også i forarbeidene til straffeprosessloven § 222 a.⁵⁵ Likevel må det i hver enkelt sak vurderes om inngrepet er i samsvar med reglene om menneskerettigheter. Momenter i denne vurderingen kan for eksempel være type tiltak, varigheten av det, konsekvenser av tiltaket og hvordan tiltaket gjennomføres⁵⁶.

3.6 Første ledd - Materielle vilkår

I første ledd av bestemmelsen finner vi de materielle vilkårene. Det første er et generelt materielt vilkår som krever at det foreligger ”*grunn til å tro*” at vedkommende oppholdsforbudet retter seg mot vil komme til å handle slik som et av de fire spesielle materielle vilkårene i loven beskriver (bokstav a-b). Når det gjelder de spesielle materielle vilkårene, vil vi i det følgende kun drøfte bokstav a og d, da det er disse vilkårene som er relevante for vår problemstilling. Første ledd bokstav b⁵⁷ og c⁵⁸ vil ikke bli drøftet.

3.6.1 ”Grunn til å tro” – Beviskravet

Ordlyden i de generelle materielle vilkårene i bestemmelsens første ledd, første punktum, ble endret i 2003. For å tydeliggjøre at det ikke var krav om sannsynlighetsovervekt, ble ”*særlige forhold*” og ”*risiko*” for et av handlingsalternativene, endret til ”*dersom det er grunn til å tro*”. Likevel må det i beviskravet fortsatt foreligge en nærliggende og reell risiko⁵⁹. Det må således foreligge konkrete objektive fakta i saken som tilsier en risiko; ”*en teoretisk risiko er ikke nok*”⁶⁰. I denne risikovurderingen bør det ifølge forarbeidene⁶¹ vurderes momenter som

---

⁵⁵ Ot.prp.nr.33 (1993-1994), s. 43-44 og Prop 43 L (2014-2015), s. 9

⁵⁶ Prop 43 L (2014-2015), kapittel 3.4

⁵⁷ Bokstav b fanger opp forhold der det er grunn til å tro at en person vil forfølge en annen person på en måte som ikke er straffbar. Forfølgningen må likevel fremstå som en merkbar belastning for den forfulgte for at forholdsmessighetsvilkåret blir oppfylt⁵⁷. Slik forfølgelse kan ifølge Rt. 1998-1255 bl.a. innebære hindring av adkomst.

⁵⁸ Bokstav c et supplement til bokstav a og b og tar sikte på å ramme krenkelser av en annens fred, som ikke innebærer en straffbar handling eller forfølgning. Bokstaven rammer således krenkelser som ikke er straffbare, jf. ”*bokstav c har selvstendig betydning for krenkelser som ikke er straffbare*”⁵⁸ i Rt-2004-1658.

⁵⁹ Ot.prp.nr. 109, (2001-2002), s. 21

⁶⁰ Ot.prp.nr.109, (2001-2002), s. 44

⁶¹ NOU 1992:16, s. 69

blant annet tidligere fremsatte trusler, kriminell historikk og andre momenter som beskriver graden av fare for at overgrep vil skje.

Ifølge forarbeidene⁶² tilsier reelle hensyn også en slik tolkning av beviskravet i bestemmelsen. Etter vår mening vil behov og verdier i samfunnet være de sentrale reelle hensyn det her siktes til. Et eksempel der reelle hensyn gjorde seg gjeldene er derfor en Høyesterettskjennelse⁶³ fra 1998. Slik vi forstår Høyesterett i denne kjennelsen, kan beviskravet ikke være så strengt som sannsynlighetsovervekt, da det vil kunne svekke bestemmelsens effektivitet og undergrave viktigheten av å beskytte personer mot overgrep.

En kjennelse⁶⁴ av Høyesterett fra 2002 etterlyser nettopp om det forelå nærliggende og reell risiko for at en mann som var ilagt forbud om å oppholde seg på Furuset senter i Oslo, ville oppsøke dette området på nytt. På bakgrunn av lagmannsrettens vurdering, kom Høyesterett blant annet fram til at mannens tidligere negative og ulovlige atferd ved senteret var tilstrekkelig risiko. I en annen Høyesterettskjennelse⁶⁵ ble en persons tilknytning til Lillestrøm Sportsklubb (LSK) sin supporterklubb, som året før hadde vært involvert i flere voldshendelser og ordensforstyrrelser, ansett å være tilstrekkelig i forbindelse med kravet om reell og nærliggende risiko. Andre kjennelser fra rettspraksis der kriminell historikk og bakgrunn ble vektlagt i vurderingen av om beviskravet ”*grunn til å tro*” var oppfylt, er en kjennelse⁶⁶ fra Gulating lagmannsrett i 2016 og en kjennelse⁶⁷ fra Oslo tingrett i 2014. Disse vil vi beskrive mer utdypende videre i oppgaven.

Endringen i lovens ordlyd innebar altså ingen realitetsendring, men snarere en presisering i forhold til beviskravet som kreves etter bestemmelsen. Derfor vil rettspraksis fra før lovendringen også være av relevans når det gjelder spørsmål om beviskravet.

---

⁶² Ot.prp.nr.109 (2001-2002) s. 44

⁶³ Rt-1998-1638

⁶⁴ Rt-2002-1243 s. 1245

⁶⁵ Rt-2014-641, avsnitt 18

⁶⁶ Gulating lagmannsrett kjennelse av 18. april 2016, saksnummer 16-054045SAK (upublisert). Begrunnelsen for forbudet var dokumentasjon fremlagt av påtalemyndigheten og tingretten, med oversikt over syv tilfeller politiet de siste fire månedene hadde blitt tilkalt til ulike utesteder der kvinnen ikke ønsket å forlate utestedet, i tillegg til ett tilfelle der hun var blitt anmeldt for kroppskrenkelse på en vakt. Kvinnen hadde til sammen 19 uavklarte straffesaker om ordensforstyrrelser og vold i sentrum av Stavanger.

⁶⁷ Oslo Tingrett kjennelse av 25. Juni 2014, saksnummer 14-097566ENE (upublisert). Begrunnelsen for besøksforbudet var at personen forbudet gjaldt hadde vært i kontakt med politiet i forbindelse med flere hendelser i Oslo sentrum i løpet av vinteren 2014. Dette gjaldt blant annet to gjengoppgjør mellom rivaliserende kriminelle gjenger i Oslo, tre tilfeller der det ble fremsatt trusler mot eier og/eller dørvakter ved utesteder i Oslo og/eller mot politiet, samt en episode der han ble innbrakt av politiet for ordensforstyrrelse. Høyesterett mente at dette, samt hans tidligere tilknytning til et kjent gjengmiljø i Oslo tilsa at vedkommende hadde både evne og vilje til å gjennomføre de fremsatte truslene.

3.6.2 ”Straffbar handling” - Bokstav a

Første ledd bokstav a hjemler oppholdsforbud mot personer det er grunn til å tro at vil begå en hvilken som helst straffbar handling. Forarbeidene⁶⁸ påpeker imidlertid at slike forbud er spesielt aktuelle i situasjoner der det er fare for trusler eller vold.

Forholdsmessighetsvurderingen vil ifølge Bjerke m.fl. (2011) være det som i hvert konkrete tilfelle begrunner hvorfor det kan gis eller ikke gis oppholdsforbud ved frykt for det aktuelle straffbare forholdet⁶⁹.

Da det her er snakk om straffbare handlinger, må det avklares om både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene kreves oppfylt. Dette ble et aktuelt spørsmål i en Høyesterettkjennelsen⁷⁰ fra 1998, der temaet var om lagmannsretten hadde begått en saksbehandlingsfeil med tanke spørsmålet om mannen som hadde fått besøksforbud var tilregnelig eller ikke. Lagmannsretten hadde i denne vurderingen nøyget seg med å vise til at mannen selv hevdet at han var tilregnelig. Ifølge Høyesterett er det ikke noe krav om at de subjektive straffbarhetsvilkår foreligger for at oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222 a kan ilegges⁷¹.

3.6.3 ”Ordensforstyrrelser som er særlig belastende” - Bokstav d

Ved lovendringen i 2014 ble det blant annet lagt til en ny bokstav i første ledd av straffeprosessloven § 222 a.⁷² I bokstav d står det at besøksforbud kan gis i tilfeller der det er grunn til å tro at en person vil ”begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person”. Også flere personer medregnes her, jf. punkt 3.7. Det er dette alternativet i første ledd som er av størst betydning for vår problemstilling, da den rammer ordensforstyrrelser.

Grunnen til at bokstaven ble tilført til bestemmelsen, var for å forebygge ordensforstyrrelser i forbindelse med risikosupportere ved fotballkamper og større arrangementer⁷³. Likevel påpekes det i forarbeidene⁷⁴ at oppholdsforbud hjemlet i bokstav d ikke er begrenset til slike situasjoner. Bokstav d skal supplere bokstav c og omfatte de fryktede ordensforstyrrelser som ikke omfattes av bokstav c⁷⁵. På bakgrunn av lovtekstens utforming og uttalelser i

---

⁶⁸ Ot.prp.nr.109 (2001-2002), s. 20

⁶⁹ Bjerke m.fl. (2011), s. 785

⁷⁰ Rt-1998-1106

⁷¹ Rt-1998-1106, s. 1108

⁷² Prop 43 L (2014-2015), s. 10.

⁷³ Prop 43 L (2014-2015), s. 10.

⁷⁴ Prop 43 L (2014-2015)

⁷⁵ Prop 43 L (2014-2015), s. 8. Se også fotnote 55 om bokstav c.

forarbeidene, kan det legges til grunn at bokstav d rammer ordensforstyrrelser, uavhengig av hvor de oppstår, av hvem og i hvilke situasjoner de oppstår.

Likevel er et vilkår at ordensforstyrrelsen må være ”*særlig belastende*” for andre personer. Rent språklig vil dette kunne bety en oppførsel som medfører en stor belastning for en annen person eller andre personer. Forarbeidene gir ingen forklaring på hva som inngår i begrepet, men etter ordlyden og den språklige betydningen må det trolig tolkes slik at bagatellmessige forhold vil falle utenfor hva bestemmelsen hjemler.

Som nevnt innledningsvis, kan ordensforstyrrelser være straffbare handlinger. Etter bokstav a kreves det at den straffbare handlingen/ordensforstyrrelsen må ha vært rettet direkte mot en annen person. Når det gjelder ordensforstyrrelser i det offentlige rom, er det ofte ingen bestemt person som er fornærmet, men heller det offentlige rom som helhet. Derfor kan det i slike tilfeller være vanskelig å bruke bokstav a for å hjemle oppholdsforbudet. Lovendringen i 2014 vil i praksis bety at det nå kun kreves at det sannsynliggjøres at ordensforstyrrelsen vil være en særlig belastning etter bokstav d, og ikke at vedkommende vil gjøre noe straffbart.

3.7 ”Nærmere avgrenset krets av personer” - Hvem forbudet er ment å beskytte

I bestemmelsens første forarbeid⁷⁶ ble det uttrykkelig konkretisert at bestemmelsen skulle beskytte konkrete enkeltpersoner, jf. ”*annens*”. Den skulle ikke gi adgang til å forby opphold på et sted i den hensikt å unngå forstyrrelse av den alminnelige ro og orden som helhet. Et eksempel som ble fremstilt var at bestemmelsen ikke kan brukes for å hindre en ”*notorisk bråkmaker å oppholde seg i sentrum av en by*”⁷⁷.

På grunn av blant annet uklarhet i hvordan bestemmelsens ordlyd skulle tolkes, og at en for snever tolkning kunne medføre at terskelen for å nedlegge besøksforbud i forebyggende øyemed ble for høy, ble det senere foreslått endring i bestemmelsens ordlyd⁷⁸.

Det ble i forarbeidene⁷⁹ nå presisert at den tidligere forståelsen av ”*annens fred*” og ”*annens person*” var for snever. Besøksforbud skulle kunne beskytte bestemte personer, men også en bestemt krets av personer: ”*Om besøksforbudet skal beskytte enkeltpersoner eller en nærmere avgrenset krets av personer, kan ikke være avgjørende. For eksempel må det etter departementets syn være adgang til å forby en person å oppholde seg på et bestemt skoleområde for å beskytte elever på skolen eller i en bestemt butikk eller offentlig kontor, for*

---

⁷⁶ Ot.prp.nr. 33 (1993-1994)

⁷⁷ Ot.prp.nr. 33 (1993-1994), s. 50

⁷⁸ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002), s. 9

⁷⁹ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002)

å beskytte personalet der”⁸⁰. Det kreves ikke at personene besøksforbudet er ment å beskytte er navngitte, men kretsen av personer må ikke være helt ubestemt; ”En person kan for eksempel ikke nektes å oppholde seg i Oslo sentrum for å beskytte alle som måtte oppholde seg der til enhver tid”⁸¹.

Det ble ved lovendring i 2014 lagt til uttrykket ”nærmere avgrenset krets personer” i bestemmelsens første ledd annet punktum. Dette ble gjort nettopp for å tydeliggjøre at forbud ikke bare kan ilegges for å beskytte konkrete personer⁸². Det ble nå presisert at forbud kunne nedlegges for å beskytte flere kretser av personer og et ubegrenset antall av ikke-navngitte personer. Ifølge forarbeidene⁸³ hjemler bestemmelsen forbud som er ”forholdsvis vidtgående”⁸⁴.

I Høyesterettskjennelsen⁸⁵ fra 2014 var et oppholdsforbud ment å verne fotballsupportere og vakter tilstede på LSK sine kamper og skjenkesteder i Skedsmo kommune i forbindelse med kampdagene. Selv om dette er et relativt høyt antall personer, mente Høyesterett likevel at dette var godt nok spesifiserte og avgrensede grupper som det etter forholdene var nødvendig å beskytte⁸⁶.

Som kommentar til tidligere forarbeid angående bestemmelsen begrensede virkeområde når det gjelder å beskytte alle mennesker som oppholder seg i Oslo sentrum, uttrykkes det i senere forarbeider⁸⁷ følgende; ”At forbudet i realiteten vil beskytte alle personer som befinner seg på de aktuelle stedene – også andre personer enn forbudet først og fremst er ment å beskytte – utelukker ikke anvendelse av bestemmelsen”⁸⁸. I en Høyesterettskjennelse⁸⁹ fra 2005 fant Høyesterett det som klart at besøksforbud omfattet en kvinne, men også barnet hennes fordi det var risiko for krenkelser også overfor barnet⁹⁰. I en tidligere Høyesterettskjennelse⁹¹ påpeker Høyesterett imidlertid at det må foreligge risiko for at barnet vil kunne utsettes for krenkelser og at forbud ikke kan gjelde for kvinnens barn dersom hensikten med dette er å

---

⁸⁰ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002), s.23

⁸¹ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002), s.23

⁸² Prop 43 L (2014-2015), s. 9

⁸³ Prop 43 L (2014-2015)

⁸⁴ Prop 43 L (2014-2015), s. 9

⁸⁵ Rt-2014-641

⁸⁶ Rt-2014-641, avsnitt 18-21

⁸⁷ Prop 43 L (2014-2015)

⁸⁸ Prop 43 L (2014-2015), s. 9-10

⁸⁹ Rt-2005-349

⁹⁰ Rt-2005-349, avsnitt 18

⁹¹ Rt-1998-1477

beskytte moren⁹². Her påpeker Høyesterett etter vår mening at tredjepersoner som også risikerer å bli krenket, skal kunne beskyttes av et oppholdsforbud som i utgangspunktet er satt for å beskytte andre personer. Dette samsvarer med forarbeidet.

I lys av drøftelsen over, samsvarer også Gulating lagmannsrett sin kjennelse⁹³ fra 2016 med både forarbeider og Høyesterettspraksis når det gjelder hvem bestemmelsen er ment å beskytte. Kjennelsen gjaldt oppholdsforbud rettet mot en 25 år gammel kvinne. Hun fikk forbud om å oppholde seg i Stavanger sentrum hver dag mellom kl. 21.00 og 06.00 i en periode på nesten fem måneder. Begrunnelsen for forbudet var dokumentasjon fremlagt av påtalemyndigheten og tingretten, med oversikt over syv tilfeller der politiet de siste fire månedene hadde blitt tilkalt til ulike utesteder der kvinnen ikke ønsket å forlate utestedet. Ett tilfelle der hun var blitt anmeldt for kroppskrenkelse på en vakt kom i tillegg. Kvinnen hadde til sammen 19 uavklarte straffesaker som omhandlet ordensforstyrrelser og vold i sentrum av Stavanger.

På bakgrunn av dette ble oppholdsforbudet ilagt for å beskytte gjester, dørvakter og ansatte i tilknytning til utelivet i Stavanger sentrum. Enhver som befinner seg i dette området på det tidspunktet forbudet gjaldt, vil i teorien kunne være gjest på et av utestedene. At det oppholder seg andre personer i Stavanger sentrum enn de som skal beskyttes, vil etter vår mening og i samsvar med forarbeidene⁹⁴, ikke være grunnlag for å utelukke ileggelse av oppholdsforbudet så lenge forbudet er nødvendig og forholdsmessig.

Det samme gjelder for kjennelsen fra Oslo Tingrett⁹⁵. I denne saken ble et oppholdsforbud fra *det funksjonelle sentrum*⁹⁶ av Oslo på kvelds- og nattestid i helgene i en periode på tre måneder opprettholdt av retten. Begrunnelsen for besøksforbudet var at personen forbudet gjaldt hadde vært i kontakt med politiet i forbindelse med flere hendelser i Oslo sentrum i løpet av vinteren 2014. Dette gjaldt blant annet to gjengoppgjør mellom rivaliserende kriminelle gjenger i Oslo, tre tilfeller der det ble fremsatt trusler mot eier og/eller dørvakter ved utesteder i Oslo sentrum og/eller mot politiet, samt en episode der han ble innbrakt av politiet for ordensforstyrrelse. Dette ga grunn til å beskytte gjester og ansatte på serveringssteder i *det funksjonelle sentrum* av Oslo, noe som ble sett på som en godt nok avgrenset krets av personer.

---

⁹² Rt-1998-1477, s. 1479

⁹³ Gulating lagmannsrett kjennelse av 18. april 2016, saksnummer 16-054045SAK (upublisert)

⁹⁴ Prop 43 L (2014-2015)

⁹⁵ Oslo Tingrett kjennelse av 25. Juni 2014, saksnummer 14-097566ENE (upublisert), s. 7

⁹⁶ Se definisjon i kapittel 1.4 av denne oppgaven

Etter vår mening vil derfor straffeprosessloven § 222 a gi mulighet til å ilegge oppholdsforbud for å beskytte et høyt antall mennesker, slik som alle gjestene og ansatte i utelivsbransjen i Oslo sentrum.

Et oppholdsforbud kan nedlegges dersom det kreves ut ifra allmenne hensyn, jf. straffeprosessloven § 222 a, andre ledd, andre setning. Det innebærer at oppholdsforbud kan ilegges selv om for eksempel ansatte ved utesteder i Oslo sentrum ikke selv begjærer slikt forbud. Dette var tilfellet i kjennelsen av Gulating lagmannsrett, der det var politiet selv som hadde begjært forbudet. I Oslo er ordensforstyrrelser og vold et stort sentrumsproblem på nattetid i helgene⁹⁷. Dette skaper utrygghet, og er således etter vår mening et allment hensyn som bør inngå i vurderingen av ileggelse av oppholdsforbud.

3.8 ”Bestemt sted” - Forbudets geografiske utstrekning

Straffeprosessloven § 222 a andre ledd sier noe om hva et besøksforbud kan gå ut på. Den som ilegges besøksforbud kan blant annet forbys å oppholde seg på et ”bestemt sted”⁹⁸.

Utover dette sier ikke lovteksten noe mer konkret om hvor stort et slikt område kan være. Rent språklig vil *et bestemt sted* si et avgrenset område av ulik størrelse.

I forarbeidene⁹⁹ uttrykte departementet at et besøksforbud kan gis for en hel kommune om det er behov for det, men at det i vurderingen av det geografiske omfanget må foretas en forholdsmessighetsvurdering, jf. straffeprosessloven § 170 a.

En kjennelse¹⁰⁰ av Høyesterett fra 1998 omhandler forbud for å beskytte enkeltpersoner, noe som ikke er relevant for vår problemstilling. Den sier likevel noe om hva som skal forstås som *et bestemt sted*. Høyesterett så det som en feil lovforståelse av lagmannsretten å tillate oppholdsforbud på ”*annet sted*” der personene oppholdsforbudet skulle gjelde for, oppholdt seg. Bestemmelsen kan ifølge Høyesterett ikke tolkes slik at det kan omfatte ethvert sted fornærmede midlertidig måtte oppholde seg, men må være konkretisert til for eksempel arbeidsplass, bolig, m.v.¹⁰¹ Denne lovtolkningen ble også lagt til grunn i en liknende kjennelse¹⁰² fra noen år senere. Forbudets geografiske utstrekning må således være spesifisert og helt tydelig.

---

⁹⁷ Se kapittel 1.1 i denne oppgaven

⁹⁸ Straffeprosessloven § 222 a, andre ledd bokstav a

⁹⁹ Ot.prp.nr.109 (2001-2002) s. 29

¹⁰⁰ Rt-1998-1106

¹⁰¹ Rt-1998-1106, s. 1108

¹⁰² Rt-2003-1068

I en Høyesterettskjennelse¹⁰³ fra 2002 ble fire relativt store geografisk områder av en by sett på som en tilstrekkelig avgrensning i vurderingen av ”et bestemt sted”. I oppholdsforbudet kom det tydelig frem hvilke områder og gater det gjaldt. Ifølge Høyesterett var denne geografiske utstrekningen ikke å anse som uforholdsmessig, da det på grunn av tidligere brudd på fornærmedes ønske om å være i fred, forelå ”en særlig risiko” for at vedkommende oppholdsforbudet gjaldt for på nytt ville oppsøke de stedene fornærmede oppholder seg¹⁰⁴. Hvor stort areal området utgjorde kommer ikke fram i kjennelsen. Det fremkom imidlertid i en Høyesterettsdom¹⁰⁵ fra året etter, som omhandler brudd på det aktuelle forbudet. Det geografiske omfanget av forbudet gjaldt et område på i underkant av 5 kvadratkilometer¹⁰⁶. Dette omfatter et større område enn *det funksjonelle sentrum* i Oslo, som ifølge Oslo politidistrikt har et areal på ca. 4,5 kvadratkilometer¹⁰⁷. I denne dommen har Høyesterett etter vår mening satt terskelen høyt for hva gjelder geografisk omfang av et oppholdsforbud.

Kjennelsen¹⁰⁸ av Høyesterett fra 2014 omhandler forbud ilagt en fotballsupporter mot å oppholde seg på LSK sine hjemme- og bortekamper, og i umiddelbar nærhet til disse stadionene. I tillegg gjaldt det forbud mot oppholde på 52 serveringssteder med alkoholbevilling i Skedsmo Kommune på LSK sine kampdager. Forbudet gjaldt fra kl. 08.00 på kampdager og fram til kl. 08.00 påfølgende dag, i hele fotballsesongen¹⁰⁹. Dette ble i denne kjennelsen definert som ”et bestemt sted”, og er i samsvar med det forarbeidene legger til grunn¹¹⁰. Det viser også at et oppholdsforbud som inneholder flere steder, ikke er feil tolkning av lovens ordlyd. Det avgjørende ble imidlertid også her forholdsmessighetsvurderingen, jf. Høyesteretts uttalelse:

”Det avgjørende er da forholdsmessighetsvurderingen. Lagmannsretten la vekt på at besøksforbudet gjelder for et begrenset tidsrom, og skal forhindre ”handlinger som har fått og kan få alvorlige følger for de berørte”. Det at A ikke kunne følge kampene eller ta del i det sosiale liv rundt disse på de angitte stedene var da ikke tilstrekkelig til å anse forbudet som urimelig overfor ham”¹¹¹.

---

¹⁰³ Rt-2002-1751

¹⁰⁴ Rt-2002-1751, s. 1753

¹⁰⁵ Rt-2003-324

¹⁰⁶ Rt-2003-324, avsnitt 20. Et område på 1200 daa (dekar)

¹⁰⁷ Se kapittel 1.4 i denne oppgaven

¹⁰⁸ Rt-2014-641

¹⁰⁹ Rt-2014-641, avsnitt 10

¹¹⁰ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002), s. 29

¹¹¹ Rt-2014-641, avsnitt 22

I en kjennelse¹¹² av Borgarting lagmannsrett fra 2006, ble oppholdsforbud overfor A om å ikke ”oppsøke, å forfølge og på noe vis å ta kontakt med beboere i dagsenter, omsorgsboliger, boenheter og eldresentre i Oslo”¹¹³ opprettholdt. Spørsmålet her ble om straffeprosessloven § 222 a ga hjemmel til å ilegge besøksforbud for alle slike institusjoner i hele Oslo. På bakgrunn av at A i flere år hadde stjålet fra eldre og/eller funksjonshemmede personer på mange institusjoner overalt i Oslo, kom lagmannsretten fram til at forbudet måtte kunne omfatte alle slike institusjoner i Oslo for å oppnå hensikten med forbudet; å beskytte personer som har tilhold ved institusjoner for eldre og/eller pleietrengende. I konklusjonen om at forbudet ikke var å anse som uforholdsmessig, uttalte lagmannsretten følgende:

”At den besøksforbudet gjelder for, har vist seg å være aktiv med straffbare handlinger som rammer en bestemt gruppe over hele Oslo, kan ikke få den konsekvens at et forbud ikke kan nedlegges for hele kommunen fordi forbudet er for upresist. (...). For siktede vil det være lettere å forholde seg til et totalforbud enn til et nærmere angitt antall institusjoner”¹¹⁴.

Dette er i samsvar med forarbeidene¹¹⁵ som eksplisitt uttaler at forbudet kan gjelde en hel kommune om dette må til for å ivareta hensikten med forbudet. Videre samsvarer det med drøftelsen i kapittel 3.7 om hvem forbudet er ment å beskytte. Lagmannsretten kom fram til at oppholdsforbudet ikke var et uforholdsmessig inngrep; Ifølge retten hadde A ikke noen legitim grunn til å oppsøke institusjoner av denne typen, og forbudet ville derfor ikke ville gi noen, eller i alle fall svært begrenset, påvirkning på hans personlige frihet¹¹⁶.

I Gulating lagmannsrett sin kjennelse¹¹⁷ omfattet et oppholdsforbud på fem måneder også et større område; ”*det funksjonelle sentrum*” av Stavanger¹¹⁸. Et kart med nærmere avgrensning av dette området skal ha blitt vedlagt, noe vi ikke har tilgang til. Likevel må det kunne være nærliggende å tro at *det funksjonelle sentrum* av Stavanger vil tilsvare det samme som definisjonen av *det funksjonelle sentrum*¹¹⁹ i Oslo. Arealet er kanskje noe mindre, da Stavanger er en mindre by enn Oslo. Men uavhengig av størrelsen på sentrum i disse to byene, vil vi påstå at vedkommende sine muligheter blir like mye innskrenket. I henhold til

---

¹¹² LB-2006-20909

¹¹³ LB-2006-20909, s. 1

¹¹⁴ LB-2006-20909, s. 3

¹¹⁵ Ot.prp.nr.109 (2001-2002) s.29

¹¹⁶ LB-2006-20909, s. 3

¹¹⁷ Gulating lagmannsrett kjennelse av 18. april 2016, saksnummer 16-054045SAK (upublisert)

¹¹⁸ Gulating lagmannsrett kjennelse av 18. april 2016, saksnummer 16-054045SAK (upublisert), s. 3

¹¹⁹ Se definisjon i kapittel 1.1 og 1.4 i denne oppgaven

forholdsmessighetsvurderingen, kom lagmannsretten fram til at tingretten hadde korrekte vurderinger når det gjaldt omfanget i tid og sted av besøksforbudet. Lagmannsretten uttaler i sin kjennelse:

”Hun står således fritt til å oppsøke Stavanger sentrum hele dagen, frem til kl 2100 på kvelden. Som påpekt av tingretten vil hun heller ikke være forhindret fra å oppsøke bykjernen når butikker og offentlige kontorer, med videre, er åpne, og hun vil heller ikke være avskåret fra å gå på kino eller eventuelt i teater. Vurdert mot denne bakgrunn kan ikke lagmannsretten se at besøksforbudet representerer et uforholdsmessig inngrep, og det oppfattes heller ikke å være i strid med EMK”¹²⁰.

På bakgrunn av de fakta som fremkommer i kjennelsen og uttalelser i Høyesterettskjennelser og forarbeider som er omhandlet tidligere i oppgaven, har lagmannsretten etter vår mening også tolket loven utvidende. I dette tilfellet kanskje i overkant utvidende når det gjelder tidsaspektet. Det fremkommer ikke av kjennelsen om det var kun i helger at kvinnen hadde vært et ordensproblem¹²¹. Hvis dette var tilfellet, burde forbudet etter vår mening blitt begrenset til å gjelde helger, da omfanget av dette oppholdsforbudet var så stort at det ville være svært inngripende for kvinnen. Alderen til kvinnen ble ikke tatt med i forholdsmessighetsvurderingen, trolig fordi dette ikke er aktuelt siden hun er myndig.

Bakgrunnen for oppholdsforbudet i kjennelsen fra Oslo tingrett den 25. Juni 2014, samt hvem det var ment å beskytte, har vi drøftet tidligere i oppgaven. Å ikke kunne oppholde seg i områder av sin egen by, ble ikke sett på som uforholdsmessig da hensynet til de forbudet var ment å beskytte ble sett på som viktigere enn siktedes muligheter til å delta på selskaper hos sine venner som bor i *det funksjonelle sentrum* av Oslo innen oppholdsforbudets varighet. Videre hadde siktede selv også informert om at forbudet ikke ville få noen særlige konsekvenser for ham¹²². Høyesterett har i en tidligere kjennelse godtatt oppholdsforbud i et nokså stort område, i underkant av 5 kvadratkilometer, slik som tidligere beskrevet. Tingretten har i denne kjennelsen ikke gått lenger enn Høyesterett med hensyn til hva gjelder geografisk utstrekning¹²³, og er i samsvar med Høyesterett sin tolkning av *”et bestemt sted”*.

---

¹²⁰ Gulating lagmannsrett kjennelse av 18. april 2016, saksnummer 16-054045SAK (upublisert), s. 6

¹²¹ Grunnlaget for oppholdsforbudet, se kapittel 3.6.1

¹²² Oslo Tingrett kjennelse av 25. Juni 2014, saksnummer 14-097566ENE (upublisert), s. 8

¹²³ Se avsnitt fire i dette kapittelet (kapittel 3.8 i denne oppgaven)

Samtlige av de nevnte rettskildene trekker fram et sentralt og viktig moment i vurderingen av hvor stort område et oppholdsforbud kan gjelde, nemlig forholdsmessighetskravet¹²⁴, jf. straffeprosessloven § 170 a. Momenter i denne vurderingen kan være, som vi har sett på over, personlig kriminell historikk og tidligere saker med ordensforstyrrelser, trusler og vold. Etter vår mening vil også etterretningsopplysninger om hvor det til stadighet foregår kriminalitet av denne typen være relevant som beslutningsgrunnlag for hvilke områder oppholdsforbudet skal gjelde. Et annet moment i forholdsmessighetsvurderingen er at den geografiske utstrekningen av forbudet ikke skal overskride det som kreves for at hensikten med forbudet blir oppnådd. Slik vi ser det vil et forbud fra hele *det funksjonelle sentrum* i Oslo kunne gis i tilfeller der det er vanskelig å avgrense hvilke spesifikke steder det fryktes at personen videre vil bedrive ordensforstyrrelser. Dette på bakgrunn av at tidligere hendelser har oppstått på mange ulike steder i dette området. Men en ting er sikkert; det må uansett, og i hver enkelt sak, foretas en interesseavveining mellom viktigheten av det forbudet skal oppnå og ulemper forbudet måtte medføre for den forbudet gjelder og hvor alvorlig innskrenkingen av bevegelsesfriheten er.

3.9 "Bestemt tid" – Forbudets varighet

Etter bestemmelsen sjette ledd kan et oppholdsforbud ha en lengstetid på ett år av gangen og må gjelde for "*en bestemt tid*". Hvis vilkårene fortsatt er oppfylt for oppholdsforbud, kan forbudet imidlertid forlenges, jf. sjette ledd, tredje setning. Rett språklig vil "*en bestemt tid*" si en avgrenset varighet. Siden loven antyder en lengstefrist på ett år, vil det antakeligvis bety at det ofte vil kunne settes en kortere varighet enn dette. Det påpekes også i forarbeidene¹²⁵. Det avgjørende vil også her være kravet om forholdsmessighet, jf. straffeprosessloven § 170 a. Når det gjelder tidsaspektet må det på bakgrunn av drøftelsen i oppgaven, slik vi ser det, være forsøkt andre mildere virkemidler, for eksempel forbud etter politiloven § 7, før mer langvarige forbud kan ilegges etter straffeprosessloven.

Siden ordlyden selv påpeker en frist på hvor lenge et oppholdsforbud kan vare, og varigheten på oppholdsforbud i flere aktuelle bestemmelser er belyst ellers i oppgaven, vil det etter vår mening ikke være nødvendig med en videre drøftelse rundt dette temaet.

3.10 Brudd på forbudet

Den som bryter et oppholdsforbud kan straffes med bot eller fengsel inntil ett år, jf. straffeloven av 2005 § 168 første ledd, bokstav b. Strafferammen har økt siden ny straffelov

---

¹²⁴ Se drøftelse i kapittel 3.4 i denne oppgaven

¹²⁵ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002) s. 46

trådte i kraft¹²⁶. Derfor er det fremdeles straffbart med forsøk på brudd, jf. strl. § 16. Skyldkravet er fremdeles forsett, jf. straffeloven § 21.

Å bryte et oppholdsforbud vil i denne sammenhengen si at personen forbudet gjelder med hensikt beveger seg inn i det området, og innenfor de tidene, forbudet gjelder. De subjektive straffbarhetsvilkår må her være oppfylt, til forskjell fra hva som gjelder ved ileggelse av oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222 a.

Hvis vedkommende bryter oppholdsforbudet og således treffes på fersk gjerning mens han bryter dette, kan han pågripes etter straffeprosessloven § 173¹²⁷. Dette er viktig i forbindelse med det preventive formålet av å ilegge oppholdsforbud, da pågrepelse og eventuell videre straffeforfølgning trolig vil ha innvirkning på om personen overholder forbudet eller ikke. I en Høyesterettskjennelse¹²⁸ fra 2014 påpekes det at det, i vurderingen av om oppholdsforbud er nødvendig, er irrelevant om forbudet vil ha effekt eller ikke:

”Under den forholdsmessighetsvurderingen som bestemmelsen forutsetter, kan det ikke vektlegges at et besøksforbud antas å ha effekt i forhold til de påståtte fredskrenkelser. Et av formålene med å etablere et besøksforbud dersom vilkårene for det er oppfylt, er ved siden av den preventive betydningen, å kunne straffeforfølge et brudd på forbudet nettopp for det tilfellet at det ikke har noen effekt – altså at besøksforbudet ikke blir etterlevd av den som er ilagt forbudet, jf. straffeloven § 342 første ledd bokstav b”¹²⁹.

Straffeforfølgning i forbindelse med brudd på et oppholdsforbud er derfor sentralt for at bestemmelsen kan benyttes til det den er ment for, og for at politiet ute på gata skal kunne følge opp om forbudet etterleves eller ikke. Pågrepelse etter straffeprosessloven § 173 i denne sammenhengen er, ut fra vår oppfatning, noe som blir flittig brukt på Sentrum politistasjon i Oslo. Her må det derfor påpekes at det etter bestemmelsen også kreves at personen ikke avstår fra den straffbare handlingen. Det er således ikke nok at personen treffes på fersk gjerning mens han eller hun bryter forbudet. Ønsker vedkommende å avstå fra å oppholde seg i området besøksforbudet gjelder, kan personen kanskje pågripes etter straffeprosessloven § 171. Dette fordi strafferammen nå er oppfylt. Da må imidlertid også ett av de spesielle vilkårene i bestemmelsen være oppfylt. I denne sammenheng vil gjentakelsesfare, jf.

---

¹²⁶ Etter straffeloven av 1902 § 342 var strafferamme bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler

¹²⁷ Bjerke m.fl. (2011), s. 784

¹²⁸ Rt-2014-735

¹²⁹ Rt-2014-735, avsnitt 9

straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 3, være det mest aktuelle spesielle vilkåret. Det må da foreligge konkrete holdepunkter som gir grunnlag for å tro at personen vil bryte forbudet på nytt¹³⁰.

4.0 Oppsummering

Straffeprosessloven § 222 a gir påtalemyndigheten mulighet til å ilegge en person et oppholdsforbud dersom han/hun ellers vil begå en av de handlingene som er listet opp i loven. Konkrete holdepunkter for en slik risiko er tilstrekkelig, og det kreves ikke sannsynlighetsovervekt.

Forbud fra å oppholde seg på et bestemt sted kan nedlegges dersom det ut fra allmenne hensyn kreves for å beskytte en ”nærmere avgrenset krets av personer”. Det foreligger her ingen begrensning i antall kretser eller mennesker som kan beskyttes av forbudet, men disse grupper mennesker må være tilstrekkelig avgrenset.

Etterretning og analyse kan benyttes for å finne historikk om en persons tidligere straffbare forhold, samt hvilke områder i en by som er sterkt rammet av kriminalitet som ordensforstyrrelser, vold og trusler. Dette kan bidra til å gi et beslutningsgrunnlag i spørsmålet om ileggelse av oppholdsforbud, og legges vekt på i den helt nødvendige forholdsmessighetsvurdering.

5.0 Avsluttende refleksjoner

Innledningsvis stilte vi følgende spørsmål: *Hva skal til for å hindre en person i å ferdes i Oslo sentrum over en lengre periode for å forebygge potensielle ordensforstyrrelse?*

Rettskildene vi har studert i denne oppgaven er i stor grad enstemmige i at et oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222 a kan innebære et relativt stort område, for å beskytte flere grupper mennesker, som samlet består av et høyt antall personer. Bestemmelsen er derfor anvendelig for å hindre en person opphold i Oslo sentrum, i det minste i den delen av Oslo med yrende uteliv, i opp mot ett år av gangen. Ordlyden har, slik vi ser det, blitt tolket på en utvidet måte. Dette mener vi er noe betenkelig da bestemmelsen er plassert i straffeprosessens kapittel om tvangsmidler. Selv om oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222 a ikke er et

---

¹³⁰ Fredriksen (2013), s. 174

prosessuelt tvangsmiddel, vil vi tro at lovgiver har plassert bestemmelsen nettopp her for å understreke hvor inngripende et oppholdsforbud kan være.

Likevel mener vi at kravet om forholdsmessighet sikrer at et altfor inngripende oppholdsforbud ikke vil bli nedlagt. Det er dette kravet som vil begrense omfanget av forbudet. Det sentrale i vårt tilfelle er derfor spørsmålet om nødvendigheten av tiltaket, om det er egnet til å nå målet om å forebygge ordensforstyrrelser, og til slutt om innholdet i forbudet står i forhold til viktigheten av det man ønsker å oppnå, nemlig forebygge ordensforstyrrelser av ulik alvorlighet. Derfor er det vanskelig å konkret si noe om hva som skal til for å gi langvarige oppholdsforbud i *det funksjonelle sentrum* av Oslo. Dette vil hvile på en helhetsvurdering. Viktige momenter her vil være etterretningsinformasjon om hvilke lovbrudd som er hyppige i et bysentrum, tidligere kriminell atferd og bakgrunn, alvorligheten av den fryktede ordensforstyrrelsen, og om personen bor i sentrum. Andre omstendigheter og personlige egenskaper som vil gjøre forbudet særlig belastende for personen det gjelder, må også vurderes. Det skal med andre ord, etter vår mening, en del til for å ilegge oppholdsforbud av langvarig art fra *det funksjonelle sentrum* av Oslo.

Slik vi tolker rettskildefaktorene, må personen ha utvist en negativ atferd og være registrert med saker som vold og ordensforstyrrelser i sentrum fra tidligere. Derfor vil vi konkludere med at straffeprosessloven § 222 a ikke er et rent preventivt virkemiddel, da det allerede må foreligge kriminell atferd forut for ileggelse av et oppholdsforbud etter denne bestemmelsen. En etterfølgende forebyggende virkning har bestemmelsen likevel, og kan være et godt videre forebyggende tiltak og en ressursgevinst for politiet i forbindelse med utelivsproblematikken i Oslo.

6.0 Litteraturliste

6.1 Lover

Kongeriket Noregs grunnlov av 17. mai 1814, sist endret 24. mai 2016

Almindelig borgelig straffelov av 22. mai 1902, nr. 10 (straffeloven)

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, Roma 1950 (EMK)

Lov om rettergangsmåter i straffesaker av 22. mai 1981 nr. 25 (straffeprosessloven)

Lov om ekteskap av 20. juli 1981 nr. 47 (ekteskapsloven)

Lov om politiet av 4. august 1995, nr. 53 (politiloven)

Lov om serveringsvirksomhet av 13. juni 1997, nr. 55 (serveringsloven)

Lov om straff av 20. august 2005, nr. 28 (straffeloven)

6.2 Forskrifter, instruksjer og direktiver (bør kanskje skrive noe annet her?)

Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22. juni 1990 (politiinstruksen)

Forskrift til forvaltningsloven av 15. desember 2006, sist endret 4. april 2014 (Forvaltningsforskriften)

6.3 Forarbeider

NOU 1992:16 – Sterkere vern og økt støtte for kriminalitetsofre

Ot.prp.nr. 22 (1994-1995) – Om lov om politiet (politiloven)

Ot.prp.nr. 33 (1993-1994) – Om lov om endringer i straffeprosessloven mv.

Ot.prp.nr. 85 (1996-1997) – Om lov om endringer i straffeprosessloven m.m
(oppholdsforbud)

Ot.prp.nr. 109 (2001-2002) – Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven
(rasistiske symboler, besøksforbud og strafferammen ved
sammenstøt av lovbrudd)

6.4 Rettsavgjørelser

Høyesterett

Rt-1981-679

Rt-1998-1106

Rt-1998-1255

Rt-1998-1477

Rt-1998-1638

Rt-2002-1243

Rt-2002-1751

Rt-2003-324

Rt-2003-1068

Rt-2004-988

Rt-2004-1658

Rt-2005-349

Rt-2014-641

Rt-2014-735

Lagmannsrett

Lb. 2006-20909

Gulating lagmannsrett kjennelse av 18. april 2016, saksnummer. 16-054045SAK (upublisert)

Tingrett

Oslo Tingrett kjennelse av 25. Juni 2014, saksnr. 14-097566ENE (upublisert)

6.5 Bøker

Auglend, R. L., Mæland, H. J., Røsandhaug, K. (2012). *Politirett 2.utg.* Oslo: Gyldendal akademiske.

Bjerke, H. K., Keiserud, E., & Sæther, K. E. (2011). *Straffeprosessloven: Kommentarutgave Bind 1.* Oslo. Universitetsforlaget.

Fauchald, Jakhelln & Syse. (2006). *Dog fred er ej det Bedste: Festskrift til Carl august Fleischer på hans 70 årsdag.* Oslo: Universitetsforlaget.

Fredriksen, S. (2013). *Innføring i straffeprosess* (3.utg.). Oslo: Gyldendal juridisk.

Fredriksen, S., & Spurkland, K (2014) *Ordensjuss*, Oslo: Gyldendal juridisk.

Fredriksen, S. (2014). *Ro, orden og frihet. En fremstilling av politiets adgang til å gripe inn i den personlige frihet ved utøvelse av ordenstjeneste.* Doktorgrad ved Universitetet i Bergen.

Lie, E. M, (2015). *I forkant kriminalitetsforebyggende politiarbeid.* Oslo: Gyldendal akademiske.

6.6 Artikler og tidsskrift

Myhrer, Tor-Geir (2006). *...men ellers er det håpløst! Kan langvarige individuelle påbud eller forbud hjemles I politiloven § 7?*

Blandhol, S., Tøssebro, H. N., og Skotheim, Ø. (2015). *Jussens venner.* Hefte 6, volum 50 Universitetsforlaget.

6.7 Rapporter

Vold i midtbyen 2010. Politiet ved Sør-Trøndelag politidistrikt.

Oslo 2022. Fremtidens kriminalitetsutfordringer i Oslo. Strategisk stab, Oslo politidistrikt 2013.

6.8 Nettsteder

https://www.politi.no/oslo/aktuelt/nyhetsarkiv/2014_04/Nyhet_13712.xml (besøkt 20.03.2016): Bråkmakere stenges ute fra byen. Oslo politidistrikt (2014).

<https://www.ssb.no/vold> (besøkt 05.03.2016): Utsatthet og uro for lovbrudd, levekårsundersøkelsen, 2015.